

Cementiri del Pla del Penedès

El Pla del Penedès

Ubicació

Comarca:	Alt Penedès
Lloc/Adreça:	Carretera BV-2153, punt quilomètric 0+900
Emplaçament	A l'oest del nucli urbà, en el vèrtex de la partió amb els termes de Torrelavit i Font-rubí.
Alçada:	235,4

Coordenades:

Latitud:	41.41691
Longitud:	1.706
UTM Est (X):	391860
UTM Nord (Y):	4585848

Classificació

Número de fitxa	08164 - 60
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani Popular
Segle	XIX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Social
Titularitat	Privada
Titular:	2060301CF9826S

Fitxes associades:

[Església de Santa Maria Magdalena del Pla](#)

Autoria de la fitxa	Alex Asensio Ferrer
Data de registre de la fitxa:	dc., 21/06/2017 - 02:00

Descripció

Recinte dedicat a únicament a la sepultura dels difunts del municipi, ja que no existeix cap espai habilitat com a columbari per a les centres funeràries.

El conjunt ocupa una superfície quadrangular de 35 metres de costat amb el perímetre interior voltat per diverses galeries de nínxols d'alçada irregular i 2,5 metres de profunditat, amb cobertes d'un sol aiguavés amb pendent cap a l'exterior, ja sia de teula o maó.

L'entrada principal se situa al costat de tramuntana, en posició centrada, al peu de la carretera. La porta, amb reixa metàl·lica de dues fulles, no admet el pas de vehicles. Està presidida per una creu de ferro sobre un travesser i emmarcada per dues pilastres emmotllurades. La situada a l'esquerra llueix un plafó ceràmic amb l'anagrama de Crist i la llegenda següent: "Vianant, entra si vols. Acompanya un moment, amb el teu silenci o la teva pregària, les despulles dels qui abans que tu han sentit la darrera crida vers el més enllà". Les rajoles van ser col·locades el 1972 i són obra de Joan Esteve, de can Fontanals.

Existeix una porta auxiliar de ferro d'una sola fulla situada a l'angle Nord del costat de llevant per accedir-hi des de l'aparcament, situat en la prolongació de l'avinguda de la Carrerada.

Al fons del passadís central hi ha una capella adossada al mur de migdia. El temple, fet d'obra arrebossada, fou construït entre 1910 i 1911 per Josep Fàbregas com a panteó de la seva nissaga, amb la particularitat que també s'hi poguessin enterrar els rectors de la parròquia, que la família en tingués cura de la conservació i que mai no pugui ser alienat. És un edifici rectangular de 10 x 5 metres d'estil neogòtic amb volta apuntada i un ull de bou al sector de l'absis. La coberta té dos vessants amb el carener perpendicular a la façana i un petit ràfec lateral emmotllurat. La teulada és feta de lloses planes a mode d'escates, amb cavalló de ceràmica vidriada de color verd. El fet que el pendent sigui molt pronunciat ha provocat el despreniment d'algunes peces originals a la part davantera, que han estat substituïdes per maons plans amorterats. El frontó triangular de la façana principal és coronat per una creu cèltica damunt del vèrtex superior, acompanyada per sengles pinacles a les cantoneres. Sota seu hi ha una rosassa quadrilobulada, lleugerament esquerdada. Malgrat ús de l'arc de mig punt, l'eix central és completat per una portalada sobre dos graons certament estilitzada, amb guardapols acabat en dues impostes i una columna amb base, fust i capitell a cada costat. Resseguint l'arcada hi ha la frase següent, pintada: "Benaurats els morts que moren en el senyor". Damunt el portal, entre aquest i el rosetó, hi ha una placa de pedra amb la inscripció següent: "Costeada por los consortes D. José Fàbregas Pons y Da Serafina Cerdá Raspall. Año 1911". Al seu interior hi ha un altar amb el Sant Crist i quatre nínxols a cada costat. Hi ha bancs, i, a terra, una tomba sacerdotal amb dues argolles i la paraula "Teretaphion RIP".

La resta de l'espai interior del cementiri és ocupat per tres cossos aïllats amb coberta plana i nínxols a banda i banda. Els dos primers tenen unes dimensions de 9,5 x 4,6 metres i se situen a cada costat del passadís central, lleugerament desplaçats l'un de l'altre, en posició transversal d'Est a Oest; mentre que el tercer, de 8 x 5,8 metres, bascula sobre la meitat de llevant, en sentit perpendicular de Nord a Sud.

Observacions:

Cont. Descripció:

Tots els volums, tant els aïllats com els perifèrics, estan voltants d'una voravia de formigó i alberguen quatre fileres horitzontals de nínxols; la majoria dels quals descansen sobre un sòcol que equival a l'alçada de mitja concavitat i que serveix per anivellar la solera, ja que tot el terreny presenta un lleuger desnivell de Nord a Sud. La desigualtat d'alçades en els coronaments obeeix a les diverses fases constructives i dona lloc a la formalització de mòduls de 2, 5, 6 o 12 filades verticals, d'acord amb les necessitats d'ampliació de la capacitat. En total hi ha prop de 800 fornícules, la majoria de les quals estan identificades amb cartel·les de rajola vidriada amb la numeració de color blanc i el fons de color blau marí, o bé a la inversa. Pertot s'alternen les fornícules quadrades amb les d'arc de mig punt, amb algunes de doble alçada vertical, sense trencar mai l'harmonia, tot pintat de color blanc. Les úniques excepcions corresponen a alguns panteons familiars que ocupen tot un pany de paret amb una sola peça de marbre, com el del número 267, així com als enterraments més antics, situats al sector de migdia. Als dos costats de la capella s'hi conserven sengles mòduls: annex a la dreta, un cos de 18

cel·les distribuïdes en tres fileres horitzontals amb 6 tombes cadascuna i remat amb cornisa contínua, i, en l'angle sud-est, un doble cos cantoner en forma d'ela invertida amb dues fornícules quadrades a l'esquerra i quatre en arc de mig punt a la dreta, sobre un faldó inferior amb argolles, i coronament amb sengles timpans triangulars.

El terra és cobert de grava, amb algunes jardineres amb plantes ornamentals i una desena de xiprers. El conjunt es completa amb algunes papereres i bancs.

Història

Al plànol que acompanya un inventari de terres de cal Vallès de la segona meitat del segle XIX apareix representant el recinte del cementiri en el seu emplaçament actual, en l'extrem superior d'una peça de terra dita la Rabassa de Sebastià Queraltó. Segons diversos autors (QUERALTÓ, 1994:51 i LLORAC, 2015:78) la substitució del cementiri parroquial es va realitzar a mitjan dècada de 1860 per donar compliment als reiterats requeriments legals per traslladar els fossars de les sagreres als afores dels nuclis urbans.

Segons la Reial Ordre de 25 de novembre de 1857, a Espanya encara hi havia aleshores 2.655 pobles amb el cementiri adossat a l'església, "lo cual es tanto más de extrañar en este país eminentemente católico, en cuanto á que estos venerandos asilos, consagrados por la Religión, son á la vez garantía segura de pública salubridad". Per això, l'ordre apel·lava a raons higièniques i reiterava l'obligació de construir recintes closos fora dels nuclis habitats, amb sòls adients per a la descomposició dels cadàvers i ben orejats.

Dit i fet, els principals contribuents del municipi -Joan Almirall, Nicanor de Franco, Pau Fontanals, Francesc Rovira, Joan Fàbregas, Josep M. de Miquel i Pau Rovira- "costearon de su pecunio particular el terreno que se destinó al área de cementerio que poseen actualmente", mentre l'Ajuntament, "lleno de fe y fervoroso entusiasmo", va cedir a la parròquia un tros d'espai públic de 6.800 pams per engrandir el temple, segons es desprèn d'una instància presentada el 17 de gener de 1877 per l'Ajuntament i els principals hisendats al Bisbat de Barcelona sol·licitant que es fes efectiva la cessió de l'antic cementiri i en la qual es recorda que de tot això "hará como unos veinte años". Les dates ens remetent a finals de la dècada de 1850 i coincideixen amb els primers enterraments al nou cementiri. La làpida més antiga que s'ha localitzat és la del nínxol 160, corresponent a un individu mort el 1859, seguida de la 165, de l'any 1861.

"Per les diferents numeracions del registre vell es pot deduir [que el primer que es va construir va ser] una primera tanda dels nínxols 1 al 395, dos blocs de nínxols numerats de la A a la J, un bloc mirant a la Capella numerats de l'1 al 40 i un altre mirant a la porta, també numerats de l'1 al 40" (QUERALTÓ, 1994:51).

En el marc d'aquesta operació de trasllat es va assolir també un acord de permuta amb la propietat de cal Vallès, que va ser compensada amb la cessió com a jardí d'una part de l'antic cementiri a canvi de la donació d'uns terrenys per construir-hi les noves cases consistorials.

Propietat de la parròquia de Santa Magdalena, el cementiri és administrat per un patronat. Malgrat la seva participació en la consecució dels terrenys, només va ser municipal entre 1936 i 1939, coincidint amb la Guerra Civil.

Bibliografia

QUERALTÓ SEGARRA, Pere (Coord.) (1994): El Pla, històries de l'ahir i de l'avui. Parròquia de Santa Magdalena del Pla del Penedès, Parròquia de Santa Magdalena, pp. 51-55.

LLORAC I SANTIS, Salvador (2015): El Pla del Penedès. Un municipi al cor de la comarca del Penedès històric, El Cep i la Nansa, pp. 78-79.

